

Молитва Олександра Кониського

📅 05.09.2016 👤 slovo

Світлана ПАНЬКОВА,

директор Історико-меморіального музею Михайла Грушевського

“Можна любити Україну так, як її любив Кониський, але більш, як він, — любити не можна”, — говорили про відомого українського письменника, педагога й громадського діяча другої половини XIX століття Олександра Яковича Кониського його сучасники. Увесь свій вік він боронив інтереси українства, не йдучи на жодні компроміси, “будив сонних і письмом і словом”, горів любов’ю до України і цим вогнем запалював серця своїх численних духовних вихованців. За цим вогнем любові стояли реальні справи, а далекоглядність Кониського, його талант бачити перспективу і віра в те, що Україна своє осягне, вражають і сьогодні. Навіть свій найвідоміший твір, духовний гімн “Молитва за Україну”, що від 1885 року звучить в українських храмах, написав для дитячого хору. Він щиро вірив, що зі словами його молитви “Боже Великий, єдиний, Русь-Україну храни...” зростатимуть громадяни майбутньої незалежної держави. У серпні цього року виповнюється 180 років від його Дня народження.

Олександр Кониський народився на Чернігівщині. Рано лишившись без батька, перші уроки грамоти отримав від матері й діда. Пізніше його відвезли до “Сирітського дому” в Чернігові. Там в 11 років почав писати вірші рідною мовою, за що його, першого учня, відрахували з місцевої гімназії. Не вдалося закінчити й Ніжинський ліцей: бідність і недуга очей змусили полишити навчання. Проте це не завадило Кониському проявити свій природний талант у літературі й громадських справах. На життя заробляв адвокатською практикою, склавши екстерном університетські іспити.

Друга половина XIX століття увійшла в історію українського руху насамперед активною культурно-просвітньою діяльністю Громад, одним із лідерів яких був О. Я. Кониський. 1859 р., перебуваючи на судовій службі в Полтаві, став фундатором українських недільних шкіл і громадських бібліотек, автором перших підручників — “Українських прописів” та “Арихметики”. У цей же час гострив і своє публіцистичне перо, співпрацюючи з петербурзькою “Основою”. Пантелеймон Куліш, познайомившись у Полтаві з Олександром Кониським, застерігав: “Мусили його за руки держати, щоб з патріотизму не зашкодив собі, — і зашкодив таки”. За подвижницьку діяльність на ниві просвіти рідного народу та “українську пропаганду” 1863 р. його без суду заслали до Вологди, згодом ще далі — в Тотьму. Покарали не стільки за діяльність, скільки за переконання.

Від 1872 р., поселившись у Києві, співпрацює з найавторитетнішою українською організацією — Старою Громадою, бере діяльну участь у редагуванні ліберальної міської газети “Киевский телеграф”. 1878 р. О. Кониського обирають гласним Київської міської думи, трибуну якої використовував для боротьби за культурно-освітні права українства: виступав за створення українських шкіл, писав петиції на

Останнє число

Переможемо з Україною в серці

Звернення до президента України
Володимира Зеленського

Від Володимира Великого – до
Володимира малого

Четверта регата «Вітрила волі та
єдності»

Треба дивитись в очі історії, а не в
очі Путіну

Археолог забутої й безсмертної
української літератури

Софія МАЙДАНСЬКА. «Видиш, брате
мій...»

Валентина Давиденко «Прохододні
слова мої в надвечір'ї» Переклади
італійської поезії XIII – XXст.

Василь ШКЛЯР: «Українською
заговорять навіть в Африці, якщо без
неї неможливо буде повноцінно
жити»

Пасіонарна енергетика українського
поетичного слова

Смолоскипи пам'яті не меркнуть

Про славних волинських братів —
Іванів Омелянюків

Повнозерне життя Українки

Олег Синютка: «Не буду обіцяти того,
що не можна зробити»

Життя наче килим

Нескорений ПроRock. Тарас
Шевченко

Краще з колекції

Юрій ПОТАПЕНКО: «Мої найкращі
ролі ще попереду»

Де живе мурашка

захист рідної мови. Маючи безкомпромісну й нелегку вдачу, з часом розійшовся зі старогромадівцями, зосередивши свою енергію на співпраці з молоддю. Ініціював створення Громади при Київській духовній семінарії. Вірив, що висвячені семінаристи понесуть до людей Боже й рідне слово. Він же організував перше в Російській імперії українське видавниче товариство “Вік” (1895), яке розбудовував зі своїми духовними учнями: Василем Доманицьким, Олександром Лотоцьким, Сергієм Єфремовим, Федором Матушевським, Володимиром Дурдуківським та іншими. Київська оселя Олександра Яковича на сучасному бульварі Шевченка (будинок не зберігся, на його місці — споруда залізничних кас) стала справжнім “українським клубом”. Не було жодного свідомого українця, який мешкав чи навчався у Києві або приїздив до міста, хто б не завітав до Кониського і в добрі, і в лихі години його життя. Так, у своїх записниках занотував, що за місяць тяжкої недуги, що спіткала 1897 р., його відвідало 375 осіб.

Кожен, хто бував у господі О. Кониського, згадував його унікальну книгозбірню. Завідник цього “клубу” Михайло Грушевський відзначав: “Великим атракціоном була його бібліотека, зложена головню з українських видань... але на шафах, де вона містилась, причіплені були папірці з написами, що книжки можна читати... але додому вони не позичалися нікому”. Напис “книг з дому не даю” запам’ятався і Сергію Єфремову. Свою унікальну бібліотеку Олександр Кониський зберігав для нащадків.

Прагнучи об’єднати всі українські сили, О.Кониський ініціював створення Загальноукраїнської організації (1897), від якої пішли численні політичні партії початку ХХ ст. Його справедливо називають одним із найактивніших і найпоследовніших речників ідеї Української академії наук. Він був не лише одним із фундаторів Товариства імені Шевченка у Львові (1873) та ініціатором перетворення його на Наукове товариство імені Шевченка (1892), а й стратегом цієї першої національної наукової інституції, последовно обстоюючи думку про створення на базі НТШ Української академії наук. Для нього НТШ було “завжди незвичайно миле, як доброму батьковому серцю найлюбіший син”.

Провідник ідеї національної єдності українців Галичини та Наддніпрянщини, патріот соборної України, Олександр Якович після Емського указу 1876 р., що поставив поза законом українське слово, книжку та українство взагалі, активно переносить свою діяльність у Галичину, називаючи її “літературною Січчю”. Поруч із Володимиром Антоновичем, Олександром Барвінським, Юліаном Романчуком став ідейним натхненником, “моральним батьком” політики українсько-польського порозуміння. Результатом досягнутої угоди була перша на українських землях кафедра історії України, заснована у Львівському університеті. Саме заходами О. Кониського 1894 р. професором цієї кафедри було затверджено 28-річного випускника Київського університету, його похресника в громадських справах Михайла Грушевського. В одному з листів до приятеля з Кубані він із гордістю писав: “І кафедра, і професор — цілком наші діти!”

Олександра Кониського по праву вважають засновником шевченкознавства. Важко заперечити той факт, що статус національного генія Тарас Шевченко отримав саме заходами Кониського. Реорганізуючи Товариство імені Шевченка як наукове, першочерговим завданням вважав написання життєпису того, чиє ім’я носить Товариство. Виконувати власну настанову випало самому. Він став автором найповнішої на кінець ХІХ ст. біографії Т. Шевченка, яку Іван Франко назвав найкращим пам’ятником і Шевченкові, і самому авторові. Поклав цим початок шевченкознавства. Мріяв видати щоденник і листи Кобзаря, зібравши найповнішу на кінець ХІХ ст. збірку кореспонденцій поета. Розшукував невидані автографи його творів, видрукував і “Пробу улаштування хронології до творів Тараса Шевченка” з посвятою своєму духовному учневі М. Грушевському. Незавершені проекти продовжили його вихованці й сподвижники. О. Кониський — автор численних оповідань і публіцистичних праць, які за умов царської цензури підписував псевдонімами чи криптонімами, яких мав понад сотню, а серед них улюблений — “Верниволя”.

Звернення до наших читачів,
передплатників, просвітян

«Закон про п’ять колосків» –
совецький злочин проти нації

«Пам’ятати імена загиблих аби
зберегти Україну!»

Перемога Лукашенка – початок кінця
диктатури

Абсолютне безстидство

Знову про мову?

«Бейрутська мапа» Агатангела
Кримського: до і після вибуху

Спроби влади ігнорувати
Конституцію і мовний закон
продовжуються

Шевченківський національний
заповідник: початок вічного

Будьмо добрими сусідами

Очищаймо Україну від гязі Москви!

Сутність усіх величних справ, до яких був причетний Олександр Кониський, актуальна і на початку XXI ст. У своїх щоденникових нотатках під назвою “Думки й помітки” 29 грудня 1883 р. це кредо він визначив так: “Всю вину... звертають у нас на політичний наш устрій і кажуть: “Вигоїти сей недуг може лишень Конституція”. Навряд чи так воно! Корінь лиха, неморальності лежить в природі тих людей: лихі добутки його можна зменшити лишень добрим моральним вихованням, а сего то у нас і Біг-ма, і ніяка Конституція не дасть його”.

На могилі Олександра Кониського на Байковому кладовищі стоїть стилізований козацький хрест, до якого приходять помолитися за Україну та пом'янути її славного сина.

Поділись і насолодись:

-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

📁 Постаті

« Пам'яті вчителя, колеги та друга

Жбан, розкручений назад »

Related posts

📅 26.02.2018 👤 slovo

Прокоментуй!

Жертва «русского міра»

16 лютого виповнилося 205 років С. С. Гулаку-Артемівському Ольга ОСИПЕНКО, провідний науковий співробітник музею С. С....

Постаті

📅 22.01.2018 👤 slovo

Прокоментуй!

Про драматурга і сценографа

Едуард ОВЧАРЕНКО Фото автора Виставка “97” присвячена 125-літтю від дня народження Миколи Куліша, який увірвався в...

Постаті

До ювілею національного генія

📅 22.01.2018 👤 slovo

Прокоментуй!

До ювілею національного генія

Жанна НЕВКРИТА, с. Опішне 12 січня 2018 року виповнилося 145 років від дня народження славетного Василя...

Постаті

LEAVE A COMMENT